

Ale Ildikó

**FÉNYLŐ KÉKSÉG. VIZUÁLIS ASSZOCIÁCIÓK ÉS
EGYÉNI JÖVŐKÉPALKOTÁS BERÉNY RÓBERT
CSELLÓZÓ NŐ c. FESTMÉNYE ALAPJÁN.
RÉSZLET A ZENE ÉS ÉN c. TÁRSMŰVÉSZETI
GYERMEKRAJZ-PROJEKTBŐL**

A szegedi Montázs Vizuális Műhely művészetpedagógiai szakmai munkája főként a zene és a képzőművészet kapcsolódási pontjait kutató szemléletben valósul meg. A Műhely valamennyi elméleti és gyakorlati feladatát egyszemélyes vállalásként, az önállóság szabadságában, szakmai kompetenciáim birtokában végzem. Két éven át (2019-2020) A zene és én I.-II. című országos gyermekrajzpályázat kiírása és lebonyolítása foglalkoztatott, hogy tágabb környezetben is megvizsgáljam a kérdéskört. A beérkezett munkák mennyiségéből kitűnt, hogy a projekt izgalmas témavilága jelentős számú gyermekalkotót motivált alkotásra a 7-14 éves korosztályból. Munkáikat Szegeden zsűriztük és mutattuk be. Az értékes képválogatásból kiállítást láthatott a közönség mindkét évben. Ünnepeles keretek között megnyitóbeszéddel, gyermekkórus közreműködésével zajlott a tárlatmegnyitó program, valamint értékes jutalmak kerültek a legkifejezőbb képek alkotóihoz. Sok tekintetben már más jellegű volt A zene és én III. (2021) társművészeti projekt megvalósítása, mert itt nem ötletgazda-pályázatkiíró és projektmenedzser pozícióban, hanem a művészetpedagógia munkát ténylegesen megélő pedagógus minőségben dolgoztam a résztvevőkkel. Meghívásos alapon választottam ki öt gyermeket (7-12 éves korosztály) és ajándék grafika-festészet órákat biztosítottam számukra. Az öt gyermekkel külön-külön, egyénenként foglalkoztam műtermemben.

A projekt témája és célja

Berény Róbert festőművész (1887-1953) *Csellózó nő* (1928) című műve a társművészetek találkozását képviseli. Ezt az alkotást nyújtottam át a gyerekeknek egy szép képeslapon, melyet a Magyar Nemzeti Galériában vásároltam pár évvel ezelőtt az eredeti kép megtekintése után. A magyar képzőművészet kiemelkedő alkotását múzeumlátogatásra, képelemzési ismeretekre buzdító és kreatív asszociációkra motiváló szándékkal emeltem a figyelem középpontjába. Elsősorban a képből áradó érzelmi vonatkozásokat vizsgálom a gyerekek értelmezése szerint. Az összes gyermekkel folytatott párbeszédet lejegyeztem, projektzáró előadásom gerincét erre építettem fel.

Rendhagyó kiállítás, vetítettképes bemutató

Szándékosan eltértem a szokásos, hetekig tartó, paravánra és falfelületre rendezett kiállítási verziótól. Más formát választottam: a képeket keretezés nélkül, a rajztábláról leemelt állapotban tettem a közönség elé a program helyszínén, a Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár I. emeleti közösségi terében. Azt a hatást akartam kelteni, mintha a jelenlévők hirtelen műtermi munkálkodásunk közegébe léptek volna be. Arra törekedtem, hogy az eredeti gyermekmunkák (tíz darab), jelen esetben jóval csekélyebb időbeli figyelmet kapjanak, mint általában. Sokkal fontosabbnak tartottam a verbális-vizuális összefüggések szóbeli bemutatását, a képek születéstörténetének kérdés-válasz alapon kialakuló részletes folyamatát feltárni, a képteremtés lépcsőfokait kivetítve bemutatni. Rendhagyó kiállítást hoztam létre: az eredeti képek 90 percig álltak rendelkezésre a közösségi térben elhelyezett három asztalon. A nézők az előadás előtt és után is megtekintették az alkotásokat. A mögöttes tartalmak ismeretében a nézők még nagyobb elismeréssel vetették tekintetüket az öt gyermek kreatív gondolatoktól szikrázó teljesítményére.

Partnerség, eredményesség

A projekt pedagógiai eredményességét a témafelvetés kapcsán formálódó tanár-gyermek párbeszéd alakulására és a párbeszédekből születő képek vizualitására alapoztam. Projektvezetőként irányító voltam, támogató hozzáállásomat egyértelműen nyilvánítottam ki biztatással, lehetőségek kibontásával. Minden felcsillanó ötletnek, asszociációnak jelentőséget tulajdonítottam, foglalkoztunk vele, mert tovább lendítette a gondolkodást, majd rövid mérlegelés után eljuthatott a gyermek mindaddig a pontig, amíg képes volt megérezni az önálló és helyes döntés felvállalásának súlyát. A száz százalékig kritikus szerep semmiképp nem volt elképzelhető út számomra. Egy olyan partneri egyensúly fenntartására törekedtem, amely megalapozza a bizalmat közöttünk és feltétlenül motivációt biztosító lendülettel bír.

Jelen előadásomban kizárólag az egyik résztvevő, Schwimmer Róza adott művészeti alkotásra vonatkozó gondolkodási és alkotási folyamatát kívánom bemutatni.

A 12 éves Schwimmer Róza (2021) életük legtermészetesebb elemeként beszél kulturális kirándulásaikról. Érezhető, hogy már átadta magát ennek a szférának, látja jelentőségét és igényli, várja is a szülei által ajánlott következő művészeti programot, legyen az múzeum, színház vagy egy jazzkoncert. A Berény-képet ismerte, három éve már látta a Magyar Nemzeti Galériában egy budapesti múzeumlátogatásuk alkalmával. Mondta, hogy már akkor valami miatt felfigyelt erre a képre. Magányos, szomorú hangulatú zenét hall ki Berény Róbert zseniális festői ábrázolásából. Az elképzelt hangulatú zene vizuális erőket kezd megmozgatni benne és lassan képpé kezd formálódni a pasztellkrétákkal. Egy vízszintes fekvésű lapon két hatalmas, szimmetrikusan elhelyezkedő, kék színű hegy magasodik. Az előtérben homogén zöld rét, melyet a hegyek felé vezető út szel ketté szimmetrikusan. A háttér tipikus aranyló napsárgák változatából kelt ragyogást. A táj magányossága egyenértékű a csellista nő magányosságával Róza érzései,

látomása szerint. Gesztusaival is nyomatékosan felhívja a figyelmem, hogy a táj mindig magányos, csak akkor van társaságban, ha az arra járó kirándulók lefotózzák. Azonban a fotókon is elhagyatott marad, mert maga a természet magányos. Különös, mély, sokat ígérő intelligencia egy 12 éves gyermektől.

Másik kép is született a Csellózó nő képből kiindulva. A kép hangulatát, színhatásait, üzenetét, festőiségét, kompozícióját körbejárva Rózát nagyon elkezdte foglalkoztatni a műalkotás bal szélén lévő fénylő kékség. Kérdés-válaszokkal kinyitottuk ezt a témarészt, és továbbgondolva innen bontakoztatta ki Berény remekművének asszociációs kiegészítését, amely egy teljesen új körülményt foglalt magában. Gyermekalkotónk arra a következtetésre jutott, hogy egy olyan lakásrészből jöhet a fény, ami a zeneművésznő személyes tere, ahol megpihen, kávézik, ez a hely egy kis konyha, ahol szintén egyedül van, nemcsak az életében. A csellistanó szomorú dalokat játszik, csak a szomszédok hallják a játékát. A pasztelltechnikával készült képen érezni a bensőséges, fénnel telített, hangulatos légkört, de csak egy csésze várakozik az asztalon.

Záróakkord

Pár nappal az ünnepélyes projektbemutató után volt alkalmunk ismét egy személyes műtermi találkozásra. Arra az érdeklődő kérdésemre reagált Róza, hogy mit jelentett számára az, hogy egy előadáson, közönség előtt szerepeltek a munkái és személyesen is megismerhették őt a vendégek. Mindannyian egy másfajta helyzetben voltunk ott. Róza szóban is nyomatékosította, hogy nagyon fontosnak találta a programot és boldog, hogy 12 évesen részt vett ebben a különleges történetben. Művei ünnepélyes bemutatását kiemelten kezelte. Javasoltam, gondolja tovább szavait, alakítsa képpé a tanulságokat. Új, jövőjét is tervezgető alkotás kezdett formálódni a következő percekben, amelyen alapszituációnak tekintette, hogy egy galériában láthatók a művei. Ő maga a kiállító művész és önálló kiállításának rendezője is egyben. Olyan galériát képzel el, ahol a legutóbbi képén látható táji

elemek (zöld rét, legelésző bárányok) kivándorolnak a mű felületéről és úgymond életre kelnek a kiállító terem belső terében. A zöldellő rétet egyszerűen végigfuttatja a kiállítóter padlózatán, mert tapasztalata alapján olyan sok egyhangú kiállítótermet látott már, hogy ezen ő máris változtatni szeretne. Tehát a rétet kihozza a térbe, a szokványos kis ülőalkalmatosság helyett egy báránybábut helyez le a padlóra, mert ugye a réten bárányok legelésznek általában. Remek, bizarr pihenő helyet teremt ezzel a művészetszerető közönség számára a szemlélődés idejére.

A gyermek alkotói kiteljesedésének lehetséges okai

Kreativitásra sarkalló tanári magatartás, a tanulói önállóság elvárása, egyénre szabott közvetlen fejlesztés, inspiratív műtermi közeg, kölcsönös bizalomra épülő tanár-diák kapcsolat, nyugalom, koncentrálttság, teljes önállóságra nevelés, alkotói felelősségtudat kialakítása, biztatás, kölcsönös bizalom megalapozása és fenntartása, esetleges elakadásokból továbbhaladásra ösztönzés, új alkotói lépcsőfokok megélése, szóban történő kifejezése; tanár-gyermekalkotó kiegyensúlyozott együttműködése, a teljes projekt munka és az ünnepélyes bemutató pozitív hatásmechanizmusa, sikerérzés, lelki-öröm jelenléte: ezen eredményekből továbblépés, egészséges önértékelés mentén magasabb szintre pozicionálás, magabiztosság, felszabadultság megélése, eredményekből további építkezés az élet többi területén.

A Csellózó nő című kép minimális kék felületéből fokozatosan egy-egy új asszociációs képi világ bontakozott ki, mely egy 12 éves gyermek szenvedélyes jövőképkalkotását vázolja fel előttünk. Alkotásán egyesíti a képzőművész- és kuratori attitűd jellegzetes jegyeit.

Róza jelenleg, 2024 januárjában egy képzőművészeti szakirányú középiskola kilencedikes diákja. Az egyén alkotói fejlődésének konkrét bemutatása hangsúlyos szerepet képvisel művészetpedagógiai munkásságomban a jövőben is.

Schwimmer Róza víziója saját jövőbeli kiállításáról, 2021

Pasztell, papír

29,7 x 42 cm

Fotó: Ale Ildikó